

Vi har fattat vårt beslut

Om arv och testamenten

Tänk framåt!

De flesta av oss får uppleva våra föräldrars bortgång. Många av oss hamnar också i en situation där vi önskar att våra föräldrar hade skrivit ett testamente. Hade det funnits ett testamente hade det varit så mycket lättare att uppfylla deras sista vilja. Det hade också varit lättare att komma överens om deras kvarlåtenskap.

Risken för att tvister ska uppstå mellan nära och kära är aldrig större än när ett arv ska fördelas. För vem kan tala om för oss vem eller vad som ska ärva föräldrahemmet, sommarstugan, båten, halssmycket eller tavlan om det saknas ett testamente?

Genom att tala med dem som kommer ärva oss och skriva ett testamente, kan vi försäkra oss om att våra efterlevande aldrig behöver hamna i denna situation. Man bör inte vänta med att göra det. Ingen vet hur länge den lever.

Elin, mamma till Amanda, sambo med Mikael

Mikael, pappa till Amanda och Ludvig, sambo med Elin

Amanda, dotter till Mikael och Elin, 17 år

Ludvig, son till Mikael, 20 år

Det var dags att ta ett samtal.

Familjen Hultén är som vilken familj som helst. Den består av pappa Mikael, mamma Elin och det gemensamma barnet Amanda samt Mikaelns son Ludvig från ett tidigare förhållande. Sedan barnen var små bor de i en villa i Björkekärr, Göteborg.

När pappa Mikael drabbades av en hjärtinfarkt för sju månader sedan var det som historien upprepade sig. Han vara bara 46 år, precis lika gammal som hans pappa hade varit när han dog av en massiv hjärtinfarkt. Mikael beskriver det som en väckarklocka. Hjärt-kärlsjukdom är något som har följt hans familj genom generationer.

Det var dags att ta ett samtal kring vad som skulle hända om han plötsligt dog.

Idag har Mikael återgått till jobbet som arkitekt, men arbetar bara 50 procent. Målet är att kunna gå upp till 100 procent.

”

Infarkten blev som en väckarklocka.

Pappa: Infarkten blev som en väckarklocka. Jag försöker ta det lite lugnare än tidigare och röra mig mer. Tidigare kunde det bli tio timmars stillasittande på jobbet eller mer. Och jag var nästan alltid lite stressad. Efter infarkten försöker jag ta en promenad efter lunchen varje dag. Dessutom är jag med i motionsgymnastik två dagar i veckan.

I början var jag lite rädd för att röra mig. Rörelserådsla är ganska vanligt bland hjärtpatienter, men för mig är den nästan borta nu. Mycket tack vare fysioterapeuten på sjukhuset och Anna. Det är Anna som leder träningspassen jag är med i och Riksförbundet HjärtLung som håller i det.

Jag träffat flera personer i min egen ålder på passen som har råkat ut för samma sak. Det är alltid kul att träffas och det känns bra att inte vara ensam i det här. Speciellt när man har sina svackor. Man kan verkligen dö när som helst.

Mamma: Ja, din infarkt väckte verkligen tankarna om vad som skulle hända om någon av oss dog. Vi är ju inte gifta och vi har barn på olika håll. Självklart borde vi ha talat igenom det här och skrivit ett testamente för länge sedan. Som tur är hann det inte bli för sent och jag är så tacksam för din infarkt inte blev värre än den blev. Om du hade dött hade Ludvig haft rätt att få ut arvet efter dig. Om Ludvig då hade velat flytta hemifrån och velat få ut sin del av arvet hade jag inte kunnat säga något om det. Frågan är om vi hade haft råd att bo kvar här.

Amanda: För mig känns det bara dumt att inte skriva testamente. I varje fall när man har fått barn. Jag kan till och med tycka att det kan vara schysst att vi barn får vara med och tycka till. Hade ni till exempel testamenterat sommarstugan till Ludvig och pengar till mig, hade jag aldrig kunnat förlåta er. Sedan att du pappa vill testamentera en del till Riksförbundet HjärtLung tycker jag är jättebra.

Amanda: Kan man inte se det som att Ludvig fick förskott på arvet när ni betalade för hans utbytesår i USA? Betalade ni inte 100.000 kronor ni för det?

► När bör man skriva ett testamente?

Det är alltid bra att skriva ett testamente oavsett ålder. Extra viktigt är det om du är sambo med någon och ni vill ära varandra, eller om ni har barn från tidigare förhållanden, så kallade särkullbarn. Särkullbarn har rätt att få ut arvet direkt när föräldern dör om det inte finns ett testamente som säger något annat. Det kan innebära att en styvförälder tvingas sälja sitt hem för att ha råd att lösa ut särkullbarn. Ett testamente utgör en stor trygghet för den efterlevande.

Gemensamma barn får arvet när båda föräldrarna har dött.

► **Huvudregeln** är att gåvor till barn ska betraktas som förskott på arv. För att undvika risken för framtida tvister är det bra att upprätta ett så kallat gåvobrev där det framgår hur stor summa det rör sig om och att gåvan är ett förskott på arvet. Det finns ingen gräns för hur mycket pengar man får ge i gåva.

► **Ibland vill föräldrar**

att deras barn av olika anledningar ska ärva olika mycket. Detta kan regleras genom ett testamente. Dock har barn alltid rätt till sin laglott, det vill säga 50 procent av arvslotten.

Mamma: Om du bestämmer dig för att åka, lovar jag att vi kommer betala för dig också.

Amanda: Mamma, jag har inget intresse av att åka på någon språkresa. Men ni får gärna ge mig 100.000 för en jorden-runt-resa. Jag kommer lära mig lika mycket på den som Ludvig lär sig i USA. Om Ludvig sedan utbildar sig till advokat kommer han säkert tjäna dubbel så mycket som jag. I det läget tycker jag att Ludvig borde få en mindre del av arvet än vi.

Pappa: Det där är en jättesvår fråga. Personligen tycker jag det är mest rättvist om ni får lika mycket var, eftersom ni båda har samma förutsättningar att utbilda er och få en bra lön. Det enda som vore helt rättvist är att testamentera allt till en ideell organisation, även om det inte är något vi kommer göra.

Ludvig: Nej, då hade vi inte blivit jättegglada på er.

Pappa: Hade vi varit riktigt förmögna hade vi skänkt bort mer än vi kommer göra nu. Lämnar man stora tillgångar till sina barn så att de knappt behöver arbeta finns risken att man skämmer bort dem.

Ludvig: Vad skulle hända med arvet om du eller mamma lämnade oss och gifte sig med någon annan?

Pappa: Jag antar att det går att styra genom ett testamente.

Amanda: Det jobbiga är väl att ni skulle ändra testamentet så att vi inte fick någonting om ni gifter er med någon annan.

Mamma: Det går aldrig att förutse vad som händer i framtiden. Men ni skulle i varje fall ha rätt till er laglott. Det viktigaste för mig är att jag eller pappa ska få bo i orubbat bo, när den andre har dött.

Pappa: Ja, det låter självklart om man nu kan skriva in det i testamentet.

Ludvig: Jag vill ha din gamla gitarr farsan.

Pappa: Var inte så sniken Ludvig. Som straff kan du få göra en lista över allt lösöre vi har. När den är klar ska jag överväga om gitarren ska bli din en dag.

Ludvig: Hur omfattande måste en sådan lista vara?

Pappa: Allt som har ett affektionsvärde och saker med ett hyfsat ekonomiskt värde, kan jag tycka.

Ludvig: Och hur ska jag veta vad som har ett ekonomiskt värde?

Pappa: Jag och mamma får göra en lista över allt lösöre som kan ha ett ekonomiskt värde medan du och Amanda får avgöra vad som har ett affektionsvärde.

Amanda: Och när ni dör, hur vet vi då var vi hittar testamentet?

Mamma: Vi skulle kunna skriva det i flera exemplar och gömma i huset på lite olika ställen. Vi kan förvara ett på landet också så att vi är säkra på att ni hittar det.

Termen "Orubbat bo"

används inte längre i juridiska sammanhang, eftersom betydelsen är oklar. Skriv istället att den efterlevande partnern ska få bo kvar i bostaden alternativt få ära den med fri förfoganderätt. Särkullbarn har dock alltid rätt att få ut sin laglott när föräldern har dött, även om det i testamentet finns en önskan om att arvtagaren ska vänta med att begära ut sitt arv.

Vad är vad?

Fast egendom: mark och fastigheter

Lös egendom: bostadsrätter, pengar och värdepapper

Lösöre: Bord, stolar och tavlor

Att förvara sitt testamente

Förvarar du ditt testamente hemma finns risken att det aldrig hittas eller att "fel" person hittar det. Bäst är att förvara det hos en auktoriserad begravningsbyrå som tillhör Sveriges Begravningsbyråers Förbund. De förvarar ditt testamente och använder ett dokumentbevakningssystem som samkörs mot Skatteverkets dödsfallsregister varje vecka. Det innebär att testamentet garanterat offentliggörs för de berörda när testatorn avlider. För denna förvarings- och bevakningstjänst betalar du en engångsavgift som är betydligt lägre än att hyra ett bankfack.

► **Ett testamente kan alltid ändras** genom att du upphäver det gamla. Då förstör du det gamla och skriver ett nytt. Det är det senast daterade testamentet som gäller.

► **Ett särkullbarn har alltid rätt till sin laglott.** Om en egendom har getts bort i syfte att begränsa ett arv i nära anslutning till gåvogivarens död, så kan denna gåva återbäras vid beräkningen av bröstarvingars laglotter. Om särkullbarnet vill göra denna regel gällande, måste särkullbarnet dock väcka talan vid domstol inom ett år från bouppteckningen. Domstolen avgör då om gåvorna ska återbäras eller inte.

► **Om en person inte är kapabel** att skriva under sitt testamente, kan ett muntligt så kallat nödtestamente upprättas. Ett nödtestamente kan upprättas i sällskap av två vittnen. Vittnet får inte vara make/maka, sambo, syskon, förälder eller stå i nedstigande släktskap till testatorn. Vittnet får heller inte ha sig själv, sin make/make, sambo, syskon, förälder eller någon annan i nedstigande släktskap som mottagare av arvet. Ett nödtestamente är giltigt i maximalt 3 månader.

Amanda: Kan vi vara säkra på att du inte har några barn på bygden pappa? Tänk om det skulle dyka upp något okänt halvsyskon på begravningen. Det ska vara vanligare än man tror.

Ludvig: I så fall kräver jag att du pappa skriver över alla dina tillgångar på mamma, så att det barnet inte kan ärva.

Pappa: Helt säker på att jag inte är pappa till någon mer, kan jag faktiskt inte vara. Men ponera att jag för över alla mina tillgångar till er mamma för att någon okänd inte ska få ärva, och hon sedan vill skilja sig, hur kul skulle det vara för mig tror du, Ludvig? Misstänkte jag att risken fanns, hade jag i varje fall väntat med att skriva över arvet tills jag låg på hemmet och inte behövde några pengar.

Ludvig: Du kan dö i morgon pappa. Det kan vi alla.

Amanda: Kommer Ludvig att få lika mycket av arvet som jag får? Han kommer ju ärva från sin biologiska mamma också.

Pappa: Jag tänker att du Ludvig och jag ska prata om det där.

Amanda: Det mest rättvisa är väl i så fall att Ludvig får sin laglott och jag får både min laglott och arvslott.

Mamma: Det är nog tydligt att vi måste prata om detta nu. Har ni svårt att komma överens om det här redan nu, vågar jag inte tänka på hur det skulle bli i framtiden utan ett testamente. Dessutom är det bra om vi gör det medan vi fortfarande är någorlunda friska. Tänk om du Pappa hade dött eller åkt på en stroke och blivit sittande utan att kunna uttrycka din vilja.

Mamma: Ska vi ha som mål att skriva ett testamente till helgen? Och vilka ska vi i så fall ha som vittnen?

Pappa: Spontant tänker jag på farmor och farfar, men de kanske är för gamla?

Amanda: Hur kommer det bli med sommarstugan då, vem har ni tänkt ska ha den?

Mamma: Det roligaste är väl om du och Ludvig kan ha den tillsammans. Den dagen ni själva får barn tror jag att ni skulle uppskatta den mer än idag.

Amanda: Det kommer aldrig gå. Vem ska ha rätt att bestämma över stugan om vi får hälften var?

Mamma: Ni får väl skriva ett kontrakt där det framgår att ni till exempel ska betala lika mycket för underhållet och att ni båda måste vara överens kring större investeringar.

Ludvig: Om någon vill bygga ut den, och inte den andra då?

Mamma: I så fall kanske det är rimligt att den som vill bygga ut stugan betalar för den kostnaden eller så får ni skriva in i kontraktet att större förändringar inte får göras. Alternativet är att jag och pappa skriver in förutsättningarna i testamentet. Ett annan möjlighet kan vara att sommarstugan ska läggas ut till försäljning när vi har dött.

► **Testamenten är giltiga även** när de som bevittnade underskrifterna har avlidit. För övrigt krävs att två vittnen som inte är ingifta eller blodsläkt med dig, bevittnar att det är du själv som skriver under testamentet. Vittnena måste ha fyllt 15 år och veta att det är ett testamente de bevittnar. Däremot behöver de inte få veta vad som står i testamentet.

Ludvig: Ja, då får du chansen att ha den för dig själv Amanda. Men glöm inte att det då blir du som får klippa häcken och tömma latrinerna varje sommar. Om du inte får hjälp av Juan. Men det kan du glömma. Han satt ju bara och solade sig när han var där förra sommaren. Tänk att det blir han som kommer ärva er om Amanda inte hittar någon bättre.

Mamma: Sluta nu Ludvig. Din Carro arbetade ju inte direkt ihjäl sig heller.

Pappa: Vi skriver in i testamentet att det ni ärver ska vara enskild egendom. Då kommer inte era Tinderdates åt något av arvet även om ni skulle gifta er med dem.

Ludvig: Det är helt okej med mig. En annan sak jag tänker på är hur ni ska kunna veta att det ni testamenterar till oss är värt lika mycket, så att det blir rättvist. Om sommarstugan skulle förfalla blir den kanske inte alls värd lika mycket som den är idag, bara som ett exempel.

Pappa: Nej, det är klart. Efter infarkten kommer jag ha svårare att hålla den i toppskick. I så fall måste ni hjälpa till på ett helt annat sätt än ni gör idag.

Amanda: Den tiden har vi inte pappa. Det borde du veta vid det här laget. Varför skrattar du förresten?

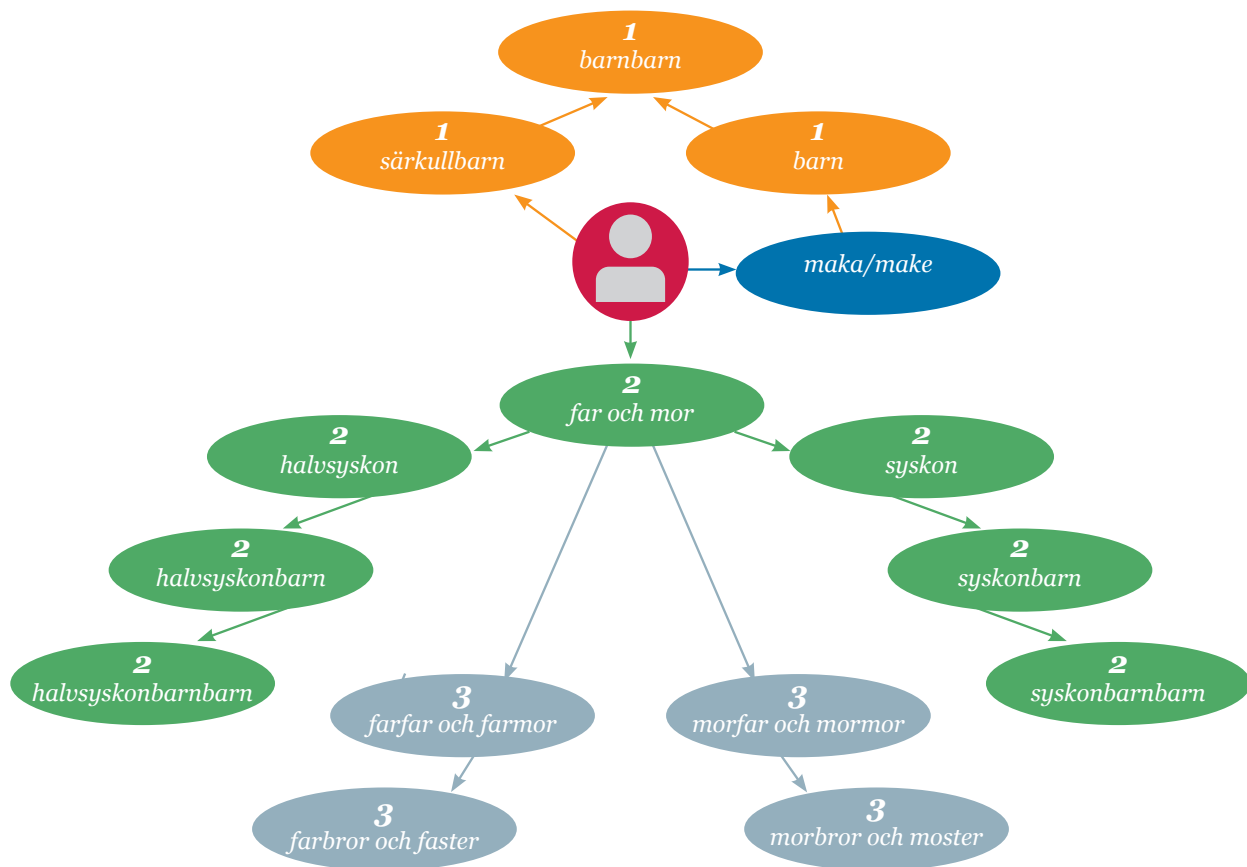
Pappa: För att jag tänker skänka minsta möjliga till er.

► **Det enklaste sättet** att försäkra sig om att egendom endast ska tillfalla den tänkta gåvotagaren eller arvtagaren är att skriva in det som ett villkor i ett gåvobrev eller testamente. Det innebär att egendomen hålls utanför bodelning i samband med en skilsmässa eller bortgång och att ingen ingift eller sambo kan göra anspråk på egendomen i framtiden.

► **Eftersom värdet på exempelvis egendom** och värdepapper går upp och ner över tiden kan det vara klokt att ange dina barns andelar i procent av din totala kvarlåtenskap. Värdet på dina tillgångar räknas då ut på skiftesdagen, det vill säga när dödsboets egendom fördelas.

► **Biologiska och adopterade barn** har alltid rätt till sin laglott. Den resterande delen kan du testamentera till vad eller vem du vill. Finns inga arvingar eller något testamente tillfaller arvet Allmänna arvsfonden som bestämmer hur dina tillgångar ska användas.

Familjen illustrerar ett exempel på hur ett samtal kring testamente kan gå till, men personerna på bilderna heter egentligen något annat.

Vem ärver efter ett dödsfall?

Om den avlidne har efterlämnat ett testamente är det i första hand det som gäller. Saknas ett testamente gäller följande:

- **Maka/Make** – den avlidnes maka/make ärver. Särkullbarn har dock rätt att få ut sin arvslott.
- **Första arvsklassen** – den avlidnes barn, barnbarn och barnbarnsbarn.
Var den avlidne gift vid sin bortgång och det finns en änka eller änking kvar i livet, ärver dock denna först.
- **Andra arvsklassen** – den avlidnes föräldrar.
- **Tredje arvsklassen** – den avlidnes mor- och farföräldrar som ärver en fjärdedel var.
Är någon av dessa avlidne är det dennes barn som ärver, det vill säga den avlidnes moster, morbror, faster eller farbror. Kusiner till den avlidne eller andra släktingar ärver dock inte.

Saknas testamente och arvingar i någon av de tre arvsklasserna, tillfaller arvet Allmänna arvsfonden.

Gift, sambo eller särbo – vad gäller?

I slutet av 80-talet förändrades familjerättslagstiftningen. Bland annat infördes begreppet "särkullbarn" för barn som man har tillsammans med en tidigare partner. Särkullbarn har rätten att få sitt arv direkt vid föräldrarnas död, medan gemensamma barn får sitt arv först när båda föräldrarna har avlidit.

Det innebär att det även för makar är viktigt att skriva testamente när det finns särkullbarn. Om makarna vill att den efterlevande ska ärva före särkullbarn måste ett testamente upprättas till förmån för den efterlevande. Särkullbarnet har då vid föräldrarnas bortgång endast rätt till sin laglott, dvs. halva arvslotten.

Den andra stora förändringen var införandet av **Sambolagen**. Som sambo har man vid samboförhållandets upplösning rätt till hälften av gemensam permanent-

Gift – full arvsrätt om särkullbarn saknas.

Sambo – ingen arvsrätt.

Särbo – ingen arvsrätt.

bostad samt det bohag som har anskaffats för gemensamt bruk, oavsett vem som har betalat. Avlider sambon, ärver eventuella barn hälften av den gemensamma bostaden och bohaget, om inget samboavtal har skrivits.

Värt att tänka på

När du skriver ditt testamente kan du vara säker på att dina tillgångar fördelas som du själv vill. Innan du börjar kan det vara bra att tänka igenom följande:

Eget eller inbördes testamente?

Ett testamente kan antingen vara personligt eller gemensamt. Skrivs testamentet gemensamt, kallas det för ett inbördes testamente.

Vem, vilka eller vad vill jag testamentera till?

Har du barn har de alltid rätt till sin laglott, vilken utgör hälften av värdet på din kvarlåtenskap. Den resterande delen har du rätt att testamentera till vem eller vad du vill.

Vilka tillgångar bör ingå i testamentet?

Alla ägodelar med ett ekonomiskt värde som exempelvis fastigheter, pengar, fonder, aktier, konst och annat bohag bör finnas med i testamentet. Det kan även inkludera föremål med ett affektionsvärde för den som du vill ska arva. Eftersom värdet av dina tillgångar fastställs först vid arvskiftet är det bättre att dela in ditt arv i andelar än i kronor.

Fri förfoganderätt eller äganderätt?

Egendom kan testamenteras med fri förfoganderätt eller äganderätt. Fri förfoganderätt innebär att arvtagaren får göra vad som helst med egendomen, förutom att ge bort den eller testamentera bort den.

Full äganderätt innebär att arvtagaren dessutom har rätt att testamentera bort egendomen.

Vad gäller om jag bor utomlands?

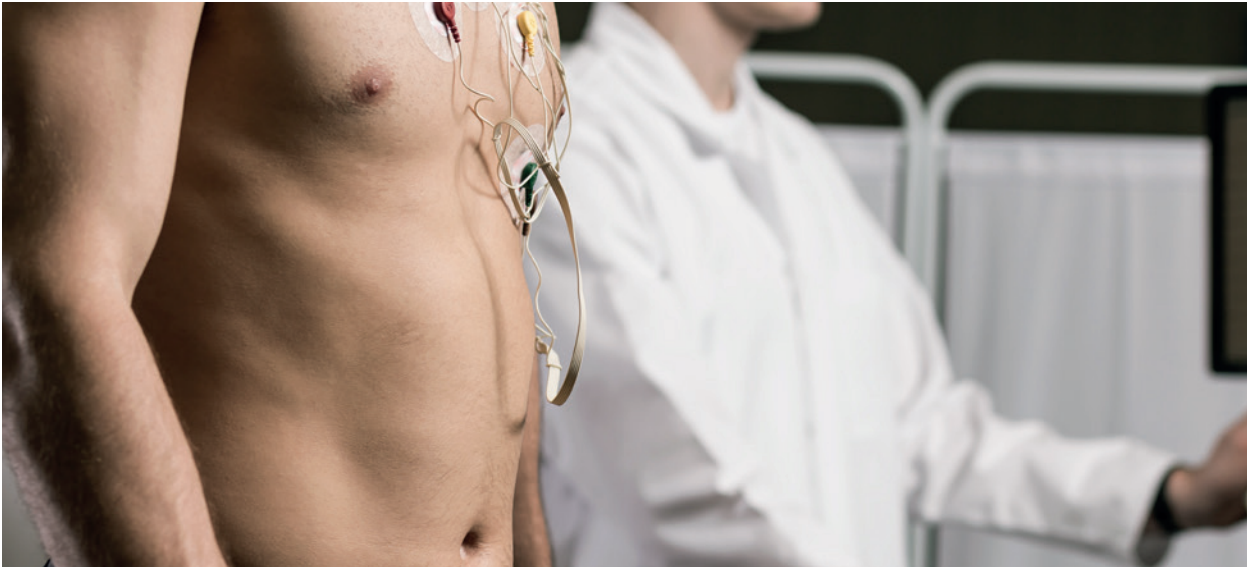
Som utlandssvensk måste du skriva ett testamente för att vara säker på att arvet fördelas enligt svensk lag. Du måste dessutom skriva att testamentet ska tolkas och tillämpas enligt svensk lag för att inte riskera att landet du bor i vid dödstillfället ska få bestämma över fördelningen.

Vad gäller vid dubbla medborgarskap?

Den som har fler än ett medborgarskap får själv välja vilket lands arvslag som ska tillämpas. Den får inte välja något annat lands arvslag än där den är medborgare.

Vad krävs för att testamentet ska vinna laga kraft?

För att testamentet ska kunna ligga till grund för ett arvskifte måste det hittas. Det måste också visas upp för samtliga personer som hade haft rätt att arva om testamentet inte hade existerat.

Vilken nytta gör en testamentsgåva?

Över 2 miljoner människor i Sverige är drabbade av hjärt-kärlsjukdom. Uppskattningsvis 400 000 – 700 000 har lungsjukdom. Det betyder att hjärt-, kärl- och lungsjukdomar tillhör de vanligaste folksjukdomarna i Sverige. Och att nästan alla av oss är berörda på ett eller annat sätt.

Väljer du att testamentera till Riksförbundet HjärtLung bidrar du till:

- ▶ Att alla människor med hjärt-, kärl- och lungsjukdom ska få tidig och rätt diagnos och snabbt komma i behandling.
- ▶ Bra och jämlik vård, rehabilitering och egenvård, oavsett kön, ålder, etnicitet, inkomst eller var i landet man bor.
- ▶ Bra patientinformation, patientutbildningar och större patientinflytande i vården.
- ▶ Att alla som lever med hjärt-, kärl- och lungsjukdom och deras närstående ska ges bästa förutsättningar att leva ett bra liv.

Du stödjer vårt opinionsarbete för en god, personcentrerad sjukvård och rehabilitering.

Din testamentsgåva kan få stor betydelse för kommande generationer. Varenda krona gör skillnad. Tack för din omtanke.

Din testamentsgåva kan få stor betydelse för kommande generationer. Varenda krona gör stor nytta. Tack för att du gör skillnad!

Vill du ha en testamentsmall?

Ett enklare testamente räcker långt för de flesta. På www.hjart-lung.se/testamente finner du några varianter på testamentsmallar att ladda ner. Har du en komplex familjekonstellation kan det dock vara klokt att kontakta en jurist för vägledning.

Vill du ha hjälp av en jurist?

Riksförbundet HjärtLung samarbetar med Sveriges Auktoriserade Begravningsbyråer som finns på 423 platser i landet. Gå in på www.begravningar.se för mer information om testamentskrivning samt förvaring och bevakning av ditt testamente. Sedan långt tid tillbaka anlitat vi även Amber Advokater i Karlskrona för biträde i juridiska frågor: www.amberadvokater.se

Gå in på www.hjart-lung.se och ta del av våra **medlemsförmåner** eller kontakta oss på tel. 08-556 06 200 eller mejl info@hjart-lung.se

Om oss – det här är Riksförbundet HjärtLung

Riksförbundet HjärtLung är en patientorganisation som arbetar för att ge alla med hjärt-, kärl- och lungsjukdom ett bra liv.

Att få rätt stöd efter en diagnos kan vara avgörande för hur det fortsatta livet ska se ut. Vi erbjuder kunskap, gemenskap och aktiviteter för en hälsosam livsstil.

Vi är också en viktig röst i samhället, arbetar för bästa möjliga vård och stöder patientvald forskning. För att kunna göra det samlar vi in pengar till vår verksamhet. Allt för att alla med hjärt-, kärl- eller lungsjukdom ska kunna leva ett bra, rikt och friskare liv.

Bankgiro: 901-0109

Swish: 90 101 09

Tel: 08-556 06 200

**tryggt
givande**
givasverige

90 | SVENSK
KONTO | INSAMLINGS
KONTROLL

Riksförbundet HjärtLung granskas av Svensk Insamlingskontroll, vilka bevakar att organisationer med 90-konto använder minst 75 % av intäkterna till verksamhetens ändamål.

hjärt-lung.se